

BEHANDELING MET LARVEN VAN VLEESVLIEG VOORKOMT BEEN-AMPUTATIE: GERED DOOR MADEN

E. Blaauw*

Dat maden wonden kunnen helen, is al eeuwen bekend. Vanwege de toenemende resistenties voor antibiotica werd evenwel pas drie jaar geleden de madentherapie voor het eerst in Nederland toegepast. Twaalf patiënten hebben de behandeling door traumatoloog dr. Gerrolt Jukema inmiddels met succes ondergaan, onder wie Ed Blaauw uit Westzaan, verslaggever bij deze krant (Haarlems Dagblad, red.). De beestjes waren voor hem het laatste redmiddel. Persoonlijk verslag van een wonderbaarlijke genezing.

Half twee, midden in de nacht. Gekriebel onder de dekens. Ik sla laken en dekens weg en zie ontsnapte maden bij bosjes over mijn linkerbeen en voor de helft geamputeerde linker-voet krielen. Een haastige druk op de bel. In allerijl komt de nachtzuster naar mijn éénpersoons ziekenhuiskamer. Het licht floept aan. Met een pincet gaat ze op jacht naar de beestjes. Als alle loslopende maden zijn gevangen en mijn been weer is verzorgd, prijs ik mijn reddende engelen de hemel in. De maden, mijn vrienden. Door die beestjes leef ik nog. De zuster knikt, want ze weet dat het de waarheid is. Zes weken eerder, half oktober van het vorig jaar. Ik krijg te horen dat bacteriën in mijn linkerbeen tot op het bot zitten. Bloedvergiftiging en de dood liggen op de loer. Mijn linkerbeen is dik, rood, opgezwollen, zit vol wonden en ziet er uit alsof het elk moment kan openbarsten. Traumachirurg dr. Gerrolt Jukema trekt een bedenkelijk gezicht. Om amputatie van mijn been te voorkomen is snelheid geboden, zegt de arts. Hij stelt een behandeling met maden voor. Maden? Ik trek een vies gezicht. "De maden zijn uw laatste redmiddel", zegt Jukema dwingend. Weer het ziekenhuis in, voor de zoveelste keer in ruim twee jaar. Ik geloof dat ik alles bij elkaar zo'n zes, zeven maanden in het ziekenhuis heb gelegen, nadat ik in het najaar van '99 door een acute vaatafsluiting in mijn been was getroffen. Ik kreeg sindsdien honderden soms pijnlijke prikken en onderzoeken, allerhande pillen en werd 75 (!) keer geoperereerd. Deze opname gaat minimaal zes weken duren, vermoedelijk zelfs iets langer. Dat vooruitzicht maakt me moedeloos. Al twee jaar schuifel ik wat rond

op krukken. Ik heb me al lang en breed verzoend met de amputatie van mijn linkeronderbeen. Diep in mijn hart zie ik weinig heil in die madentherapie. Mijn naaste omgeving praat op mij in. Vooral mijn vrouw en mijn dochter. Ze vinden dat ik die laatste strohalm met beide handen moet pakken. Ik beloof dat ik me laat opnemen. Ik leer uit publicaties dat het academische ziekenhuis in Leiden (LUMC) ruim twee jaar geleden is begonnen met levende maden op open wonden. De eerste patiënt is de kraanmachinist Joop. Tijdens heilwerkzaamheden heeft hij niet in de gaten dat de heil-machine naar achteren rijdt. Joops linkervoet komt onder de stalen rupsband. In het ziekenhuis krijgt hij ook nog last van ontstekingen en afstervend weefsel (necrose). Amputatie lijkt de onvermijdelijke oplossing. Maar dat zou ook zijn einde betekenen als kraanmachinist. Joop kiest voor de maden. Na vier maanden ziekenhuis heeft hij beide voeten nog en kan hij zijn oude werk weer oppakken. Ik ben onder de indruk van diens wonderbaarlijke herstel. Ik lees andere succesverhalen van mensen die na ernstige ongelukken ledematen dreigen te verliezen, maar door de madentherapie benen en voeten toch behouden. Het geeft me hoop. Ik put er moed uit. Uit alle artikelen begrijp ik dat Jukema veel onderzoek heeft gedaan naar de oorzaken van niet-genezende wonden en wonden die steeds maar weer openbreken. Dat maden wonden schoon eten is al zo oud als de weg naar Rome, zelfs in de bijbel (hoofdstuk Job) wordt er al melding van gemaakt. Op slagvelden, al ten tijde van Napoleon, zien geneesheren dat wonden van doden en zwaargewonden relatief schoon

zijn. Jukema, die jarenlang in Duitsland in een traumacentrum heeft gewerkt, heeft dat gegeven verder uitgewerkt. De maden die hij voor mijn been gebruikt, vliegenlarven van de stam *Lucilia Sericata*, komen uit een kweeklab in België. "De beestjes ruimen rotzooi op. Ze eten dode cellen en bacteriën die in afstervend weefsel zitten en vrijwel altijd tot ontstekingen leiden", zegt Jukema in het huisorgaan van het Leidse ziekenhuis. Een dag na de ontsnapping van de maden staat de chirurg aan mijn bed. Samen met vijf gespecialiseerde verpleegkundigen. Ze komen mijn been verschonen. Dat gebeurt twee keer in de week. Een tijdrovend karwei. De sfeer tijdens deze sessies is, hoe gek het ook klinkt, altijd ontspannen en gezellig. Voorzichtig halen ze pleisters, verband en oude volgevreten maden weg waarna ze mijn been grondig wassen. Jukema legt zes 'envelopjes' op de helende wonden. In deze bio-bags zitten de maden die door het gaas heen de viezigheid uit de wonden zuigen. Ze groeien in een paar dagen van enkele millimeters tot een centimeter. Enzymen die ze afscheiden, stimuleren groei van nieuw schoon weefsel, begrijp ik. Oude maden worden niet weggegooid, maar gaan naar TNO voor verder onderzoek. Geïnteresseerde collega's en vrienden willen weten of die beestjes geen pijn doen. Ze kriebelen een beetje, meer niet, zeg ik. Maden gedijen goed in een vochtige omgeving. Vandaar de plastic buisjes aan mijn been, een soort irrigatiesysteem waarmee de maden dagelijks bevochtigd kunnen worden. Jukema komt geregeld langs om aan mijn been te ruiken. Een gek gezicht. In het begin verspreidt mijn been een door-

dringende geur van dood weefsel. Met een triomfantelijke blik zegt Jukema: "Ja hoor, ze doen hun werk, ze zijn lekker bezig. Dat gaat de goede kant op." Genezing door maden, geen alledaagse behandeling. Dat blijkt uit de reacties. "Je krijgt maden op je been, gatverdarrie wat smerig." Een kennis van me, zelf werkzaam in een ziekenhuis, belt op: "Hé, sta je al met je linkerpoot in de gft-bak?" Ik schiet in de lach. Terwijl er niet veel te lachen valt. Natuurlijk, ik krijg voldoende bezoek, ben omringd door beterschapskaarten, mijn been knapt zienderogen op, maar toch... Ik voel me opgesloten in de ziekenhuiskamer; de muren vliegen bij tijd en wijle op me af; ik zit vast aan het infuus en heb nauwelijks bewegingsvrijheid.

Op het bureautje staan laptop en telefoon, mijn contact met de buitenwereld. Tussen de bedrijven door werk ik wat. Ik maak een stukje over Wubbo Ockels die door Australië toert met een auto op zonne-energie. Toon Woltman, voorzitter van de Kamer van Koophandel, komt speciaal naar het ziekenhuis voor zijn afscheid-interview. Dat soort klusjes houdt me op de been.

Werken, lezen, praten, maar vaak ook lig ik doelloos te piekeren. Staren naar het plafond. Ik heb acute vaatafsluiting gehad. Er zijn spiergroepen in mijn linkerbeen weggehaald, alsmede een deel van mijn voorvoet en ik heb wonden en aneurysma's (vaatverwijdingen) in de buikholte en linker- en rechterknieholte.

Alle ellende begon zaterdag 16 oktober 1999 met een, in mijn beleving, verrekt spiertje door het zaalvoetballen. Ik lig twee maanden in het ziekenhuis, met mijn linkerbeen ingepakt in zwaar wit gips.

Een paar keer op het randje gelegen. Op een nacht in november 1999 sijpelt bloed uit het gips. Mijn bloeddruk zakt gestaag. Het is vroeg in de ochtend als een arts beveelt het gips los te knippen. Mijn bypass in mijn linker knie is losgeraakt. Ik blijf een slagaderlijke bloeding te hebben. Panniek. Met een bloeddruk van slechts 60-40 rijden ze me naar de operatiekamer. Ik word op het nippertje gered. Een paar dagen later brengen ze me van de intensive care terug naar mijn kamer. Een maand later kan ik, met mijn lin-

kerbeen en halve voorvoet in het gips en op krukken, naar huis. Zeker het eerste half jaar moet ik elke week, meestal op maandag, geopereerd worden. Via de dagbehandeling. Volledige narcose, gips er af, afstervend en dood weefsel weghalen, nieuw gips aanbrengen. Telkens begint mijn been na een paar dagen vies te ruiken. Ik schaam me dood. Op visite gaan in het weekend met dat stinkende been gaat niet. Het is ook pijnlijk. Soms zeer pijnlijk. Ik probeer zo goed en zo kwaad als het gaat naar mijn werk te gaan. Eerst met de taxi, later met mijn door het bedrijf aangepaste auto. Maanden verstrijken. Verbetering is nauwelijks zichtbaar. Het begint een gebed zonder eind te worden. Ik hobbel maar rond met twee krukken en een gipsen been. Af en toe moet ik weer een paar weken het ziekenhuis in. Ik krijg huidtransplantaties voor de wonden die niet dicht willen. Ze schrapen daarvoor repen huid van mijn dijbenen en arm. Ik reageer mijn frustraties meestal thuis af. Maak ruzie om niks. Tafel dekken, afwassen, fiets van mijn dochter in de schuur zetten, dat soort simpele dingen gaat moeizaam. Het maakt me nijdig. Buiten word ik als invalide behandeld. Alsof ik een melaatse ben. Soms praten mensen niet tegen mij, maar over mij. Een vriend en ik zitten in zo'n mobimax-busje. We zijn op weg naar het centrum. Achterin zit een bejaard echtpaar. De vriend wordt aangetikt door de vrouw. "Kijk nou eens, die man mist een stuk van zijn voet. Heb-ie daar pijn aan?" vraagt de vrouw. De vriend antwoordt serieus: "Dat weet ik echt niet mevrouw. Hij is zo'n stille jongen, ik hoor hem er nooit over." Achteraf liggen we dubbel van de lach.

In mijn dorp lopen twee orthodox-protestantse vrouwen met een dochtertje van een jaar of zeven mijn richting uit. Het meisje vraagt: "Wat heeft die meneer?" Eén van de vrouwen antwoordt: "Dat is een straffe Gods." Ik ben verbaasd en geschrokken, maar zeg niets. Enkele dagen later lees ik in deze krant dat een SGP-statenlid in Overijssel de vuurwerkcramp in Enschede afdoet als straffe Gods. Op de tennisbaan kijkt een jongetje van een jaar of zeven naar mijn gipsen been en halve voet. Mijn vrouw

zegt, wijzend naar mij: "Hij wil profvoetballer worden. Wat denk je, lukt dat nog?" Het jongetje kijkt naar de verminkte voet en vervolgens naar mijn gezicht. Hij denkt lang na en zegt: "Profvoetballer wordt niks meer." Mijn vrouw wil weten waarom niet? Het kind wijst naar mijn gezicht: "Die man heb een bril op."

Lachen lucht op. Lachen verzet de zinnen. Maar toch. Twee jaar lang leef ik tussen hoop en vrees. Gaat dat been er helemaal af? Of voor de helft? En wat dan? Ik bezoek in de zomer de voetbalwedstrijd in de nacompetitie tussen Telstar en Fortuna Sittard. Voor mij zie ik een rij rolstoelen. Mannen met dekens over geamputeerde benen. Als gebiologeerd blijf ik naar ze kijken. Is dat mijn toekomst? Half oktober 2001 meldt mijn vaatchirurg dat hij met Jukema over mij heeft gesproken. Jukema wil me op korte termijn zien. Eind oktober lig ik in het Leidse ziekenhuis. Een collega, die veel over medische zaken schrijft, komt langs. Hij valt met zijn neus in de boter, want net op het moment van binnenkomst kruipen de maden over mijn bed. Het is de eerste ontsnapping. Er zullen er nog twee volgen.

Voor de kerst kom ik er weer uit. De madentherapie is aangeslagen. Ik ben als een kind zo blij. De wonden zijn zo goed als dicht en ik krijg een voorlopige orthopedische schoen waar ik de koning te rijk mee ben. Eindelijk lijkt het weer alsof ik twee dezelfde schoenen draag. Thuis en op mijn werk probeer ik voorzichtig met één kruk te lopen en op mijn halve linker-voet te steunen. Half februari zet ik thuis de eerste stappen zonder krukken. Begin maart ben ik begonnen met revalideren in Heliomare in Wijk aan Zee. Ik zie zwaar gehandicapte volwassenen en kinderen. Ik schaam me over dat ongemakje van mezelf. Ik mag nooit meer klagen. Over een maand of drie moet ik, als alles volgens plan verloopt, weer redelijk kunnen lopen en vermoedelijk ook fietsen. Het einde van een lijdensweg is in zicht.

Ed Blaauw, journalist van het Haarlems Dagblad

Bron: Haarlems Dagblad 16 maart 2002